

**СҮХБААТАР АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

22000 Баруун-Урт сум, Сүхбаатар аймаг
Утас: 70518396, Факс: 70518396
E-mail: Sukhbaatar@audit.gov.mn

2024. 08. 08 № 458
танай _____-ны № _____-т

Сүхбаатар СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОО-Д

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4-т заасан Төрийн аудитын газрын бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох Ардын намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, ТЕЗ-ийн дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Ардын намын сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Мөрийн хөтөлбөр (..... хуудас)-ийг хавсаргав.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Г.ДАВАА

Сүхбаатар аймгийн Сүхбаатар сумын МАН-ын хороооны
Тэргүүлэгчдийн 2024 оны 06 дугаар сарын
24-ны өдрийн хурлаар батлав.

СҮХБААТАР СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН

2024 ОНЫ ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ

МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

НЭГ. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ӨРХ БҮРД ХҮРГЭХ ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

1.1. Орон сууц

- 1.1.1 Инженерийн хангамжтай орон сууцаар иргэдээ хангах бодлогыг хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжих замаар хийнэ.
- 1.1.2 Сумын төвийн дэд бүтэц, инженерийн шугам сүлжээг улсын болон орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар дэмжих замаар газрыг шийдвэрлэж, залуу гэр бүл, дундаж болон түүнээс доогуур орлоготой иргэдийг орон сууцжуулах хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.3 Сумандаа төрийн албан хаагчид, эмч, багш нарыг тогтвор суурьшилтай ажиллуулах, нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх ажлын хүрээнд төрийн албан хаагчдийн орон сууцыг барих төслийн ажлыг үе шаттай эхлүүлнэ.
- 1.1.4 Сум орон нутагт баригдаж буй орон сууцны төлөвлөлтөд ногоон байгууламж, авто машины зогсоол, биеийн тамирын талбай бүхий тохилог орчин бүрдүүлэхэд онцгой анхааран ажиллана.

1.2. Эрүүл мэнд

- 1.2.1 Эмч, тусгай мэргэжилтнүүдийн мэдлэг боловсролыг дээшлүүлэх, гадаад дотоодын урт, богино хугацааны сургалтанд хамруулна
- 1.2.2 Эрүүл мэндийн яаралтай тусламжид шаардлагатай техник хэрэгслээр сумын эрүүл мэндийн төвийг хангаж үйлчилгээг сайжруулна.
- 1.2.3 “Элэг бүтэн Монгол”, хүүхдийн “Эрүүл шүд”, “Умайн хүзүүн хавдаргүй Монгол” хөтөлбөрүүдийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.
- 1.2.4 Сумын эмнэлгийг халуун, хүйтэн ус, ариун цэврийн байгууламжыг сайжруулна.

- 1.2.5 Хөдөөгийн багт ажиллах эмчийг бодлогоор дэмжиж, тусгай хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлнэ.

1.3. Боловсрол, соёл

- 1.3.1 Сумандаа 200 хүүхдийн цэцэрлэгийн барилга барьж ашиглалтанд оруулан, сургуулийн өмнөх насны хүүхдийг цэцэрлэгт бүрэн хамруулна.
- 1.3.2 Хүүхэд харах үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлж, 1-2 хүртэлх насны хүүхдийг хамруулах боломжтой болгоно.
- 1.3.3 Багш нарын мэдлэг боловсролыг дээшлүүлэх, ажлын үр дүнг сайжруулах зорилгоор “Нутгийн багш” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.4 Сүхбаатар суманд соёлын төв барьж ашиглалтад оруулна.
- 1.3.5 Сургуулийн дотуур байр, ногоон хөгжлийн байгууламж, спортын болон урлагийн заал, цайны газар, мэдээлэл зүйн сургалтын танхимыг тохижуулж, техник тоног төхөөрөмжөөр ханган, тусгай хэрэгцээ (хөгжлийн бэрхшээл)-тэй суралцагчдад зориулсан тохируулгат орчин бүрдүүлнэ.
- 1.3.6 Сургууль цэцэрлэгийн техник тоног төхөөрөмж, материаллаг баазыг нэмэгдүүлэхэд шаардлагатай хөрөнгийг орон нутгийн төсөвт тусган шийдвэрлэж ажиллана.
- 1.3.7 Хүүхдийн хөгжил, авьяас, ур чадвар, техник сэтгэлгээ, нийгмийн төлөвшилтийг дэмжихэд эцэг, эхчүүдийн оролцоог нэмэгдүүлэн хамтран ажиллана.
- 1.3.8 Хөдөөгийн багуудад зуны гэр цэцэрлэг ажиллуулж малчдын хүүхдийг сурч хүмүүжих орчинг бүрдүүлж шат дараатай хамруулна.
- 1.3.9 Уул уурхай, эрчим хүч, барилга, авто зам, төмөр зам зэрэг дэд бүтцийн томоохон төслүүд бүс нутагт өрнөж буйтай холбогдуулан энэ чиглэлээр мэргэжилтэн, боловсон хүчинг бодлогоор сургах.
- 1.3.10 Ахмад, залуус, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан чөлөөт цагийг сурч боловсрох танин мэдэх, боломжоор бүрэн хангасан хүний хөгжлийн төвтэй болгох.

1.4. Нийгмийн баталгаа

- 1.4.1 Ажилгүйдлийг бууруулах зорилгоор шинээр ажлын байрыг бий болгож хөдөлмөр эрхлэлт, иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлж, ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулна.

- 1.4.2 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, ахмад настангууд төрийн болон үйлчилгээний газруудад саадгүй нэвтрэх орц гарцын стандартыг нэвтрүүлж ээлтэй орчин бий болгоно.
- 1.4.3 Сум орон нутгийнхаа нэрийг гаргаж улс бүс, тив дэлхийд өрсөлдөж амжилт гаргаж буй тамирчдаа урамшуулан дэмжих тогтолцоогоо үргэлжлүүлнэ.
- 1.4.4 Сумын төвийн гудамж талбайг камерьжуулан гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох ажлыг эрчимжүүлнэ.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

- 2.1. Одоо ашиглагдаж байгаа орд газруудын эдийн засгийн эргэлтийг сайжруулж орон нутгийн төсөвт оруулах үр өгөөжийг нэмэгдүүлнэ.
- 2.2. Талх, нарийн боов, гурилан бүтээгдэхүүний хэрэгцээг орон нутгийн үйлдвэрлэлээр бүрэн хангах бодлогыг хэрэгжүүлж дэмжин ажиллана.
- 2.3. Төсвийн тэнцлийг сайжруулж, төсвийн алдагдалгүй хуримтлалтай сум болно.
- 2.4. Баялаг бүтээгч, хувийн хэвшлийг дэмжсэн бодлого зорилтыг төрийн бодлоготой уялдуулан хэрэгжүүлнэ.
- 2.5. Хашаанд амьдардаг айл өрхүүд хашаандаа ногоон ургамал, мод бут тарих хөдөлгөөнийг өрнүүлж ногоон сум, суурин болох хөдөлгөөнийг өрнүүлнэ..

Гурав.ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

- 3.1. Малын гаралтай арьс, шир, үс, ноос, ноолуурыг хагас боловсруулах жижиг цех, малын тэжээлийн үйлдвэр байгуулах, иргэдийн төсөл хөтөлбөр, санал санаачлагыг дэмжих замаар ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.
- 3.2. Малын түүхий эдийг боловсруулах цогцолборыг суманд байгуулна.
- 3.3. Малын эмийн зохистой хэрэглээний журмыг мөрдүүлж, хүн амыг мал, амьтны гаралтай аюулгүй, эрүүл хүнсээр хангах зорилтыг хэрэгжүүлнэ.
- 3.4. Газар тариалангийн үйлдвэрлэлийг дэмжиж орон нутагтаа тарьж ургуулсан төмс, байцаа, манжин, лууван, сонгино зэрэг өргөн хэрэглээний хүнсний ногоо болон нарийн ногоогоор иргэдийн хэрэгцээг орон нутгаасаа хангах бодлогын баримтална.
- 3.5. Мал амьтдыг халдварт, паразиттах өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх мал эмнэлгийн ажил үйлчилгээний төлбөрийн системийг боловсронгуй болгож, орчин үеийн дэвшилтэт технологи, GPS системийг ашиглан хувийн мал

эмнэлгүүдийн ажлын чанарт үнэлгээ тогтоон, тэдгээрийн үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулна.

- 3.6. Хөдөөгийн сэргэлт бодлогын хүрээнд Шинэ хоршоо хөдөлгөөнийг эрчимжүүлж Малчдын хоршоог дэмжих замаар махны болон ноос ноолуурын боловсруулах үйлдвэрийг хоршоо, иргэдийн хөрөнгө оруулалтаар байгуулж, өөрсдөө хувь, ашгаа хүртдэг байх бодлогыг баримтална.
- 3.7. Хадлангийн бэлчээр нутгийг хамгаалалтанд авах, хашиж хамгаалах үйл ажиллагааг бодлогоор зохицуулж, хадлан эрхлэх малчид, хоршоог дэмжин хадлангийн талбай олголт, ашиглалтыг шилэн болгоно.
- 3.8. Малчдын хоршоо, нөхөрлөлд хууль эрх зүйн дагуу бэлчээрийн газрыг эзэмшүүлж, хадлангийн болон ногоон тэжээл тарих, ашиглуулах ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулж бэлчээр ашиглалтыг сайжруулна.
- 3.9. Худаг усны хангамжийг нэмэгдүүлэх хүрээнд улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, хөнгөлттэй зээл, тусламжаар малчдын хоршоог гүн өрмийн болон гар худгаар бүрэн хангана.
- 3.10. Малгүй өрхийг малжуулах, дэмжих богино хугацааны хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 3.11. Ширгэсэн болон ширгэж байгаа булаг шандын эхийг хашиж хамгаалах, сэргээх, усан хангамжийг сайжруулах ажлыг тогтмол хийнэ.

Дөрөв. ДЭД БҮТЭЦ ХОТ БАЙГУУЛАЛТ, ҮЙЛДВЭРЖИЛТИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

- 4.1. Баруун-Урт-Сүхбаатар сум холбох хатуу хучилттай авто замыг ашиглалтанд оруулахад орон нутгаас бүхий л талын бодлогын дэмжлэг үзүүлж ажиллана.
- 4.2. Шинэ хоршоо хөдөлгөөнөөр дамжуулж, малчдад старлинкийн интернетийг нэвтрүүлэх бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
- 4.3. Хөдөөгийн иргэдэд холбооны үйлчилгээг хүртээмжтэй болгох зорилгоор хийгдэж буй хээрийн сайт /холбооны нэмэлт антенууд/-ыг сүлжээгүй газруудад байгуулах ажлыг үргэлжүүлэн хийж нийт нутаг дэвсгэрийг сүлжээтэй болгоно.
- 4.4. Жишиг баг хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

Тав. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

- 5.1. Уул уурхайн нөхөн сэргээх ажлын хяналтыг сайжруулж нөхөн сэргээлт хийгээгүй аж ахуйн нэгж, эрх бүхий албан тушаалтанд ногдуулах хариуцлагыг чангатгана.
- 5.2. Ховордсон ан амьтан, нэн ховор, ховор ургамал, амьтны төрөл зүйлийг нэмэгдүүлэх, нутагшуулах, тоо толгойг нэмэгдүүлнэ.
- 5.3. Тал хээрийн түймрээс иргэдийн амь нас, эд хөрөнгө, мал, сүргийг хамгаалах төлөвлөгөөг гаргаж урьдчилан сэргийлэх, алслагдсан нутгийн малчдыг шаардлагатай багаж хэрэгслээр хангах арга хэмжээ авна.

Зургаа.ТӨРИЙН АЛБАНЫ ШИНЭТГЭЛИЙН ЧИГЛЭЛЭЭР

- 6.1 Хүнд сурталгүй төрийн үйлчилгээ нэвтрүүлэх зорилгоор төрийн байгууллагуудын үйлчилгээг сайжруулж, төрийн албан хаагчдыг чадавхжуулж, төсвийн зардлыг хэмнэнэ.
- 6.2 Төрийн байгууллагад хандсан иргэдийн өргөдөл, хүсэлтийг шуурхай шийдэж, тушаал, шийдвэр, үүрэг даалгаврын биелэлтийг цахим хэлбэрээр хянадаг болно.
- 6.3 Бүх шатны шийдвэр гаргах түвшинд иргэдийн оролцоог хангаж төр, иргэний түншлэл хамтын ажиллагааг шинэ шатанд гаргана.
- 6.4 Төрийн албан хаагчдыг орон сууцжуулах, гадаад дотоодод урт богино хугацааны сургалтад хамруулах, үйл ажиллагааны үр дүнг тооцдог болох зэрэг бодлогыг боловсруулж ажиллана.

Сүхбаатар аймгийн Сүхбаатар сумын
Монгол Ардын Намын хороо

2024 оны 06 сарын 24-ны өдөр